

D I À L E G

CRÍTICA DE LA RAÓ IMPURA

Illes i poetes

MÀRIUS SAMPERE I PASSARELL

La nit de Santa Llúcia de l'any 1963 (Senyor, com passa el temps!) se m'atorgava el premi Carles Riba pel llibre *L'home i el límit*, una sorpresa per a molts, una indigestió per a uns quants: segons com es miri, la incredulitat encara dura. I, "encara", al poemari hi figura un vers que diu: "Som illes, això sí, i dòcils...", paraules talment premonitòries perquè ara, quaranta-dos anys després, m'adono del seu significat ocult. Avui, assegut confortablement a la cadira panoràmica del temps, penso que les coses, mentre passen, no sabem ben bé què ens volen dir; és més tard, quan ja han reposat de la seva activitat, sempre feixuga, que ens revelen el missatge latent entre els plecs i els estrips.

La realitat, més sorprenent i pintoresca que estranya, descriu i afirma que nosaltres -als quals no cal respectar ni compadir, els humans rasos- compartim la immensitat, però que ho fem amb pinces.

Car vivim en un terme mitjà just i discret, ajupits, carregats de farcells de tots colors, sota condicions i normes generalment insuperables: la prova final, la més eloqüent, n'és la mort. Sense possibilitats d'excedir-nos en res, sense poder fer els valents, sense dret a revenja ni esmena, immersos en una temperatura moderada, entre els zero i els cinquanta graus a tot estirar; bevent com a màxim dos litres d'aigua d'una tirada (si més, t'ofegues); respirant a intermitències molt curtes però sovint, que no s'hi val badar; cantant i ballant i saltant rítmicament per greixar els ossos; copulant de tant en tant i gràcies, si les glàndules s'animen; menjant per un tub i evacuant per un altre, però, ben nobles, la persona, la bèstia privilegiada, és, comptat i debatut, una màquina delicadíssima i misteriosa per al mateix usuari.

D'un simple mal de cap a un càncer; d'un petit dubte a una angoixa; d'una bufetada a una guerra; d'un disgust a una depressió amb suïcidi; d'una picada d'abe-

lla a un tsunami, estem ben atrapats. Envoltats de regals de Reis i d'enemics per totes les bandes, som illes, les illes del tresor, les més llunyanes i fabuloses, però no desertes, sinó poblades d'espirits, d'espectres solars, organismes de carns lluminoses i fantasmals, substància dels àngels de la vida i la mort, animals paradisiacs amb la marca i l'estigma de la folia, del fanatisme, de la neurosi d'estimar fins al crim; dimonis, en fi, tots poetes de les regions més brillants i més fosques del cervell; entitats solitàries que ens passem continuament les últimes notícies, la paraula i l'acció. Basculant entre el Bé i el Mal, de difícil limitació; entre la saviesa i la ignorància, d'impossible definició.

Illes, dic. I encara som més poca cosa (captius, abandonats, llençats, rebuig!) quan alcem els ulls al cel i, terrible-

ment meravellats, no hi descobrim ni un company, ni una esclatxa; allà dalt, com en vacances eternes, tot roman tancat i barrat. Només la lluna, de nit, empal·lideix de veure'ns; només el sol, complint ordres superiors, ens envia -hieràtic, obsedit, amb puntualitat militar- els seus rajos convencionals, benignes de biaix, perquè ens hi rabegem tot proclamant que això és la vida quan és, simplement, el foc.

El foc! El qui obra la cocció justa a fi que la flora i la fauna darwinianes estiguin al seu punt per al sopar de gala dels déus. I, per tant, illes també, illes de sal i sucre, de mel i mató, les cèl·lules confegeixen teixits (veritables autopistes cap a la mort), tot el material de la bèstia, llesta i beneïda per al sacrifici. Pensem-hi -si és que paga la pena pensar res-: consciència és soli-

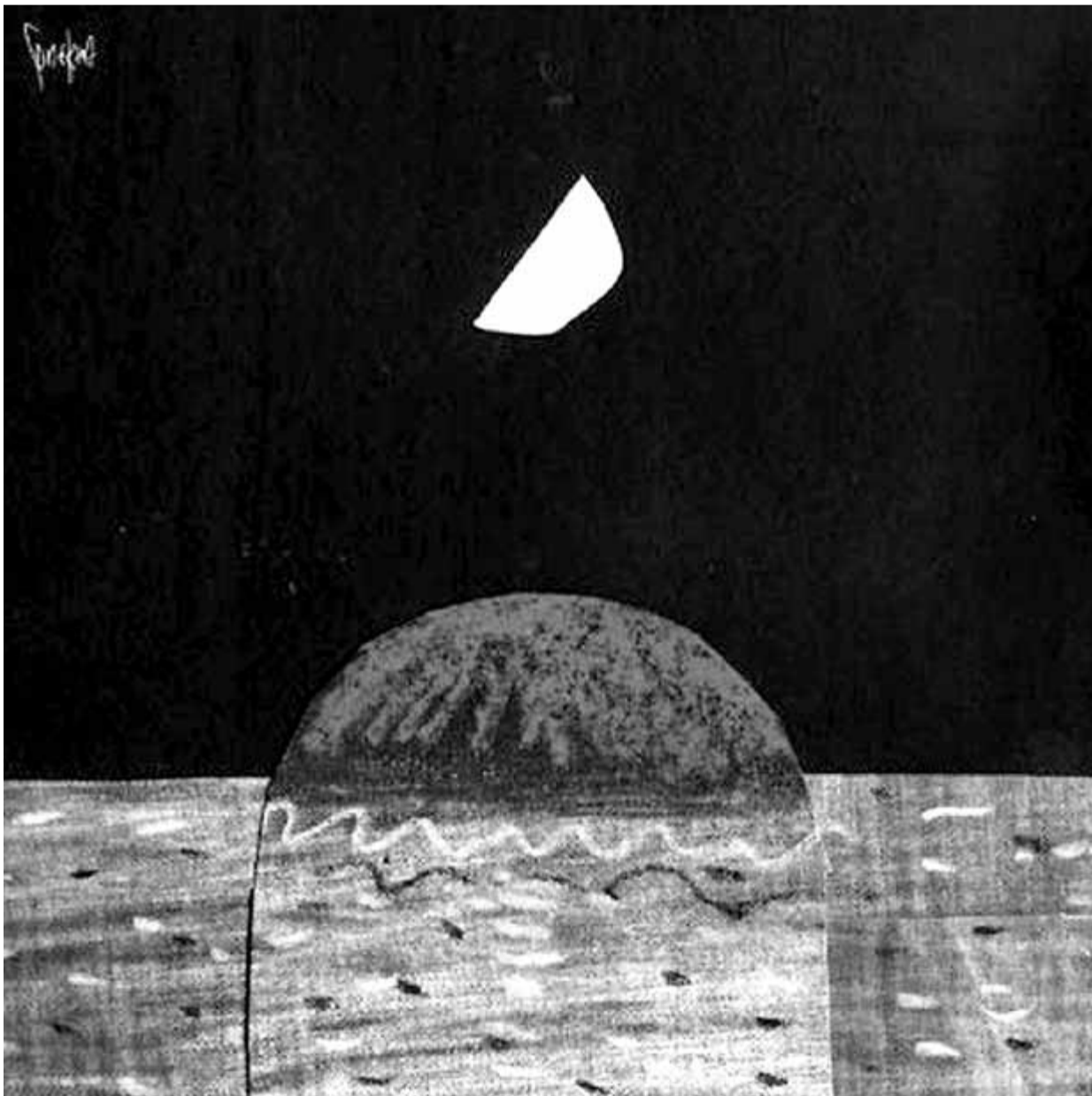
"Avui, assegut confortablement a la cadira panoràmica del temps, penso que les coses, mentre passen, no sabem ben bé què ens volen dir; és més tard, quan ja han reposat de la seva activitat, sempre feixuga, que ens revelen el missatge latent entre els plecs i els estrips"

tud (així que em sé jo, em sé no-tu), les illes neguen la dimensió de la unitat, els altres són altres mons. Pensem-hi més: l'U era, si de cas, el punt inexistent abans del Big Bang, si ens abelleixen els discursos dels savis. Era, sense ser res, l'infraàtom -ni tan sols partícula- que la creació, o fet singular per excel·lència, inflà i esbocinà sense misericòrdia. Ara, mancats, nostàlgics, expulsats d'aquell úter o miniparadís, tendim al retorn al principi, o a la dispersió eterna. Desesperadament a les fosques, volem abastar un dels dos extrems, tant se val quin, per reposar una mica.

Però la incògnita preval. I s'apareixen monstres, hipòtesis, proposicions sense cap ni peus, les mateixes absurditats que ens configuren. Llavors, ¿que potser, al capdavall, el mal no és cap mal? ¿Que potser l'únic suport en què s'assenta el món el basteixen, al cinquanta per cent, l'atzar i el caos? Segur. Perquè l'evidència que en tenim, d'aquest plantejament no tan confús com irrisori, no tan irresoluble com ridícul, és que, per als polítics, això no toca; per als religiosos, això correspon a la misericòrdia d'un déu inescrutable; per als científics, el problema remet a demà; cal esperar la fórmula universal. Qui sap si els últims a dir-nos alguna cosa intel·ligible seran els poetes.

MÀRIUS SAMPERE I PASSARELL.

POETA

SHOZO SOMEKAWA